

LIETUVOS RESPUBLIKOS PATIKIMUMO DEKLARACIJŲ JURIDINIAMS ASMENIMS, NORINTIEMS DALYVAUTI ŠIAURĖS ATLANTO SUTARTIES ORGANIZACIJOS KONKURSUOSE, IŠDAVIMO PAGRINDŲ ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktiką, numatančią, kad visi esminiai ūkinės veiklos ribojimai, draudimai ir subjektų pareigos turi būti nustatomi įstatyminiu lygmeniu (pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d. nutarimas, 2009 m. spalio 8 d. nutarimas ir kt. nutarimai). Atsižvelgiant į tai, patikimumo deklaracijų išdavimo pagrindai turi būti nustatyti *įstatyme*.

Įstatymo projekto tikslas – atsižvelgiant į minėtus Konstitucinio Teismo nutarimus, nuostatas, darančias esminį poveikį juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos (toliau – NATO) skelbiamuose prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo konkursuose (toliau – NATO konkursai), būtina reglamentuoti įstatyme. Įstatymo projektu nustatomi patikimumo deklaracijų išdavimo pagrindai, prašymo išduoti patikimumo deklaraciją nagrinėjimo ir patikimumo deklaracijos išdavimo, prašymo išduoti patikimumo deklaraciją svarstymo Patikimumo deklaracijų išdavimo juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos skelbiamuose konkursuose, klausimams spręsti komisijoje (toliau – Komisija) ir patikimumo deklaracijos galiojimo panaikinimo tvarkas.

Atsižvelgiant į 1996 m. sausio 12 d. NATO Infrastruktūros komiteto patvirtintose tarptautinių konkursų procedūrose (Dokumentas AC/4-D/2261) (angl. *Infrastructure Committee The NATO Security Investment Programme „Procedures for International Competitive Bidding“* (Document AC/4-D/2261) nustatytą įpareigojimą NATO šalims-narėms pateikti NATO konkurse norinčių dalyvauti juridinių asmenų patikimumo deklaraciją, kuria patvirtinamas juridinio asmens finansinis, techninis, profesinis ir saugumo patikimumas, Įstatymo projektu siekiama nustatyti esmines patikimumo deklaracijos išdavimo nuostatas, atsisakymo išduoti patikimumo deklaraciją ir patikimumo deklaracijos galiojimo panaikinimo tvarkas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija. Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos Pramonės ir prekybos departamento (direktorius – Vaidas Gričius, tel. 8 706 64666, el. p.: vaidas.gricius@ukmin.lt) Pramonės politikos skyriaus (vedėjas – Karolis Ruzgys, tel. 8 706 64874, el. p.: karolis.ruzgys@ukmin.lt) vyriausioji specialistė Jurgita Borisevičiūtė (tel. 8 706 64644, el. p.: jurgita.boriseviciute@ukmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Juridinių asmenų, norinčių dalyvauti NATO skelbiamuose prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo konkursuose, finansinio, techninio, profesinio ir saugumo patikimumo deklaracijų išdavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 18 d. nutarimu Nr. 1294 „Dėl Juridinių asmenų, norinčių dalyvauti NATO skelbiamuose prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo konkursuose, finansinio, techninio, profesinio ir saugumo patikimumo deklaracijų išdavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), reglamentuoja informacijos apie NATO konkursus pateikimą juridiniams asmenims, juridinių asmenų, norinčių dalyvauti NATO konkursuose, finansinio, techninio, profesinio ir saugumo patikimumo įvertinimą, NATO konkursų dalyvių sąrašo sudarymą ir tvarkymą, juridinių asmenų įrašymo ir atsisakymo įrašyti į šį sąrašą tvarką ir pagrindus, patikimumo deklaracijų išdavimą ir pateikimą NATO konkursus rengiančioms institucijoms, atsisakymo išduoti patikimumo deklaraciją tvarką ir pagrindus.

Tokia teisinio reguliavimo praktika, kai reikalavimai juridiniams asmenims, norintiems būti įrašytiems į NATO konkursų dalyvių sąrašą, išbraukimo iš šio sąrašo pagrindai, patikimumo deklaracijų išdavimo ir sustabdymo pagrindai nustatomi įgyvendinamajame teisės akte, yra ydinga ir turi būti taisoma.

Konstitucinis Teismas nutarimuose (*inter alia*, Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 31 d., 2009 m. spalio 8 d. nutarimai) yra nurodęs, kad nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat įvairias sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus galima tik įstatymu. Todėl tik įstatymu galima nustatyti esminį poveikį ūkinei veiklai galinčias daryti ekonominio poveikio priemones, kurios turi būti taikomos, kai nevykdomi ar netinkamai vykdomi nustatyti įpareigojimai.

Esamas reglamentavimas neatitinka Konstitucinio Teismo suformuotos praktikos. Įstatymo, reglamentuojančio paminėtą veiklą, šiuo metu nėra.

Šiuo metu galiojančiose Taisyklėse numatyta, kad juridiniai asmenys įrašomi į NATO konkursų dalyvių sąrašą 3 metų laikotarpiui. Įrašytas į NATO konkursų dalyvių sąrašą juridinis asmuo yra laikomas patikimu ir teikdamas prašymą išduoti patikimumo deklaraciją turi pateikti mažiau dokumentų, nei juridinis asmuo neįrašytas į NATO konkursų dalyvių sąrašą. Į NATO konkursų dalyvių sąrašą įrašyti juridiniai asmenys gauna informaciją apie NATO konkursus, pažymėta žyma „NATO UNCLASSIFIED“, kuri nėra viešai platinama ir yra skirta tik tarnybiniam naudojimui.

Taisyklėse numatyta, kad juridinių asmenų pateikti prašymai ir dokumentai dėl įrašymo į NATO konkursų dalyvių sąrašą ir dėl patikimumo deklaracijos išdavimo teikiami valstybės institucijoms, kurių atstovai paskirti Juridinių asmenų, norinčių dalyvauti NATO skelbiamuose prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo konkursuose, finansinio, techninio, profesinio ir saugumo patikimumo įvertinio ir patikimumo deklaracijos išdavimo klausimams spręsti komisijos nariais, išvadoms gauti. Juridinio asmens, įrašyto į NATO konkursų dalyvių sąrašą, prašymas išduoti patikimumo deklaraciją taip pat teikiamas valstybės institucijoms išvadoms gauti, t. y. atliekamas pakartotinis patikrinimas.

Gavus nors vieną neigiamą valstybės institucijos išvadą, juridinio asmens įrašymas į NATO konkursų dalyvių sąrašą arba patikimumo deklaracijos išdavimas svarstomas Komisijos posėdyje. Sprendimas dėl juridinio asmens įrašymo ir patikimumo deklaracijos išdavimo priimamas Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu.

Patikimumo deklaracija išduodama dalyvavimui konkrečiame NATO konkurse. Taisyklės nenumato kitų atvejų, kai patikimumo deklaracijos išdavimas nėra susietas su konkrečiu NATO konkursu, pavyzdžiui, kai NATO konkursus rengianti institucija prašo pateikti patikimumo deklaraciją sudaryti su NATO konkursus rengiančia institucija susitarimą dėl užsakymų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekto teisinio reguliavimo nuostatos

Įstatymo projektu siūloma apibrėžti pagrindines Įstatymo projekte vartojamas sąvokas, įtvirtinti patikimumo deklaracijos išdavimo, nustatyti patikimumo deklaracijos išdavimo nagrinėjimo ir patikimumo deklaracijos išdavimo, prašymo išduoti patikimumo deklaraciją svarstymą Patikimumo deklaracijų išdavimo juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos skelbiamuose konkursuose, klausimams spręsti komisijoje (toliau – Komisija) ir patikimumo deklaracijos galiojimo panaikinimo tvarkas t. y. įtvirtinti teisinį santykių reguliavimą, kuris šiuo metu yra nustatytas Taisyklėse. Įstatymo projektu nenumatoma reglamentuoti juridinių asmenų įrašymo į NATO konkursų dalyvių sąrašą, nesant poreikio tokio sąrašo sudarymui.

Patikimumo deklaracija turi būti išduodama, šiais nurodytais atvejais:

1) kai NATO konkursą rengianti institucija prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos pateikti juridinio asmens, norinčio dalyvauti konkrečiame NATO konkurse, patikimumo deklaraciją;

2) kai NATO ryšių ir informacijos agentūra (angl. *NATO Communications and Information Agency*) prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos išduoti patikimumo deklaraciją

juridiniam asmeniui norinčiam su NATO ryšių ir informacijos agentūra sudaryti susitarimą dėl užsakymų (angl. *Basic Ordering Agreement*). Juridinis asmuo, sudaręs šį susitarimą, gali dalyvauti NATO ryšių ir informacijos agentūros skelbiamuose konkursuose, neprašant dėl konkretaus konkurso pateikti patikimumo deklaraciją.

3) kai NATO paramos ir pirkimų agentūra (angl. *NATO Support and Procurement Agency*) prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtinti juridinio asmens patikimumą, kad įtraukti juridinį asmenį NATO paramos ir pirkimų agentūros sudaromus tiekėjų sąrašus (angl. *Source File*), kuriame esantys juridiniais asmenys gali dalyvauti NATO paramos ir pirkimų agentūros skelbiamuose konkursuose.

Pažymėtina, kad NATO pirkimų teisės aktai nenumato, kad patikimumo deklaracija būtų išduodama fiziniam asmeniui. Taip pat NATO pirkimų teisės aktai nenumato patikimumo deklaracijos išdavimo subtiekejams. NATO teisės aktuose numatyta, kad pagrindiniai tiekėjai yra patys atsakingi už pasirinktus subtiekejus.

Pažymėtina, kad NATO konkursų dalyvių sąrašė esantys juridiniai asmenys gauna informaciją apie NATO konkursus pažymėta žyma „NATO UNCLASSIFIED“, kuri negali būti skelbiama viešai. Planuojama informaciją apie NATO konkursus pateikti kitais būdais. NATO konkursus rengiančios institucijos dažnai skelbia informaciją apie NATO konkursus, pažymėtus žyma „NATO UNCLASSIFIED“ internetiniuose puslapiuose. Tokiu atveju galima būtų pateikti nuorodą į NATO konkursą rengiančios institucijos internetiniame puslapyje skelbiamą NATO konkurso dokumentą. Jeigu informacija apie NATO konkursą nepaskelbta NATO konkursą rengiančios institucijos internetiniame puslapyje, pagrindinę informaciją (konkurso objektas, vertė, planuojama pirkimo data, terminas iki kada galima pateikti patikimumo deklaraciją) galima paskelbti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos, atsakingos už patikimumo deklaracijos išdavimą, internetiniame puslapyje, neskelbiant viešai NATO konkurso dokumento. Pažymėtina, kad NATO konkursų dokumentuose nepateikiama detali informacija apie NATO konkursą, dokumentuose nurodoma NATO konkursą rengianti institucija, konkurso objektas, vertė, patikimumo deklaracijos pateikimo terminas, kontaktinė informacija. Detalesnę informaciją apie NATO konkursą NATO konkursą rengianti institucija pateikia juridiniams asmenims, kuriems valstybių įgaliotos institucijos išdavė patikimumo deklaraciją. NATO konkursų informacijos skelbimo ir platinimo tvarka turės būti numatyta įstatymo įgyvendinamajame teisės akte.

Įstatymo projektu yra nustatoma, kad patikimumo deklaraciją gali gauti *tik Lietuvos Respublikoje* įsteigti juridiniai asmenys, užsienių įmonių filialai, registruoti Lietuvos Respublikoje. Toks reikalavimas, kad juridinio asmens patikimumą gali patvirtinti tik potencialaus NATO konkurso dalyvio šalies (angl. *the country of origin*) atsakingos institucijos, yra nustatytas 1996 m. sausio 12 d. NATO Infrastruktūros komiteto patvirtintose tarptautinių konkursų procedūrose (Dokumentas AC/4-D/2261) (angl. *Infrastructure Committee The NATO Security Investment Programme „Procedures for International Competitive Bidding“* (Document AC/4-D/2261)).

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento derinimo metu Įstatymo projektui pateiktą siūlymą vadovautis principine nuostata, kad juridinis asmuo, turintis kompetentingo nacionalinio subjekto išduotą tiekėjo patikimumo pažymėjimą, būtų vertinamas kaip tenkinantis būtinuosius saugumo ir patikimumo kriterijus keliamus NATO konkursų dalyviams, o Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija Įstatymo projekto nustatyta tvarka tikrintų tik juridinio asmens ekonominį ir finansinį pajėgumą. Įstatymo projektu nustatoma, kad patikimumo deklaracija išduodama juridiniams asmenims turintiems tiekėjo patikimumo pažymėjimą, taip pat nustatomi patikimumo deklaracijos išdavimo pagrindai, kurie susiję su juridinio asmens finansiniu, techniniu ir profesiniu įvertinimu (Įstatymo projekto 3 straipsnio 2-5 punktai).

Įstatymo projekto 3 straipsnio 5 punkte nurodytas patikimumo deklaracijos išdavimo pagrindas numato, kad juridiniam asmeniui neatitinkančiam sąlygos, nurodytos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 6 punkte, gali būti išduota patikimumo deklaracija. Minėta sąlyga numato, kad juridinis asmuo negali dalyvauti pirkimo procedūrose, jeigu juridinis asmuo yra neįvykdęs pirkimo sutarties ar netinkamai ją įvykdęs ir tai buvo esminis pirkimo sutarties pažeidimas, dėl kurio per

pastaruosius 3 metus buvo nutraukta pirkimo sutartis arba per pastaruosius 3 metus buvo priimtas ir įsiteisėjęs teismo sprendimas, kuriuo tenkinamas perkančiosios organizacijos reikalavimas atlyginti nuostolius, patirtus dėl to, kad juridinis asmuo pirkimo sutartyje nustatytą esminę pirkimo sutarties sąlygą vykdė su dideliais arba nuolatiniais trūkumais.

Juridiniai asmenys, pašalinti iš pirkimo procedūros dėl esminių pirkimo sutarties pažeidimų, įtraukiami į Viešųjų pirkimų tarnybos sudaromą Nepatikimų tiekėjų sąrašą, kuris skelbiamas Viešųjų pirkimų tarnybos internetiniame puslapyje.

Įstatymo projektu numatoma, kad patikimumo deklaracija galioja vienerius metus nuo jos išdavimo arba tol, kol vykdomas NATO konkursas, kuriam deklaracija buvo išduota.

Įstatymo projektu nustatyta prašymo išduoti patikimumo deklaraciją nagrinėjimo tvarka ir terminai, pateiktų dokumentų išduoti patikimumo deklaraciją trūkumų atvejais ir trūkumų šalinimo terminai, patikimumo deklaracijos išdavimo terminai, patikimumo deklaracijos pateikimo NATO konkursą rengiančiai institucijai ir juridiniam asmeniui terminai. Patikimumo deklaracijos išdavimo terminai nustatomi skirtingi, atsižvelgiant į tai, ar prašymas išduoti patikimumo deklaraciją svarstomas Komisijos posėdyje (per 12 darbo dienų), ar prašymas nesvarstomas Komisijoje (per 7 darbo dienas).

Įstatymo projektu nustatoma, kad prašymas išduoti patikimumo deklaraciją svarstomas Komisijos posėdyje, kai juridinis asmuo neatitinka bent vieno patikimumo deklaracijos išdavimo pagrindo, nurodyto įstatymo projekto 3 straipsnyje. Taip pat numatomi Komisijos išvados dėl patikimumo deklaracijos išdavimo pateikimo įgaliotai institucijai terminas ir patikimumo deklaracijos išdavimo arba atsisakymo išduoti patikimumo deklaraciją terminai. Juridinis asmuo, kuriam atsisakyta išduoti patikimumą deklaraciją, pašalinus atsisakyti patikimumo deklaraciją nulėmusius pagrindus arba pagrindams išnykus, vėl galės teikti naują prašymą išduoti patikimumo deklaraciją.

Įstatymo projektu numatomas patikimumo deklaracijos galiojimo panaikinimo pagrindas, t. y. jeigu paaiškėja, kad juridinis asmuo neatitinka bent vieno patikimumo deklaracijos išdavimo pagrindo, nurodyto Įstatymo projekto 3 straipsnyje, numatomas sprendimo priėmimo dėl patikimumo deklaracijos panaikinimo terminas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymų projektą įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas Įstatymo projektas nepadidins administracinės naštos.

Įstatymo projektu siūlomas nustatyti teisinis reguliavimas leistų užtikrinti šio Įstatymo projekto siekiamų tikslų bei Konstitucinio teismo praktikoje suformuluotų teisėkūros principų įgyvendinimą, nustatytų aiškius reikalavimus juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti NATO konkursuose.

Siūlomos priemonės yra būtinos siekiant, kad Lietuvos Respublikoje registruoti juridiniai asmenys galėtų dalyvauti NATO konkursuose. Nenustačius siūlomo teisinio reguliavimo, juridiniai asmenys negalės dalyvauti NATO konkursuose ir tai turės neigiamos įtakos verslo plėtrai ir patekimui į naujas rinkas.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant Įstatymo projekte siūlomą reguliavimą inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija, išskyrus po Įstatymo projekto derinimo papildyta sąvoka „NATO konkursą rengianti institucija“, kuri bus teikiama Valstybinei lietuvių kalbos komisijai.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Teikiamas Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisę.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 18 d. nutarimą Nr. 1294 „Dėl Juridinių asmenų, norinčių dalyvauti NATO skelbiamuose prekių, paslaugų ar darbų įsigijimo konkursuose, finansinio, techninio, profesinio ir saugumo patikimumo deklaracijų išdavimo taisyklių patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Šių lėšų taip pat nebus sutaupyta.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektui nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai: „patikimumo deklaracija“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Ukio ministras

Virginijus Sinkevičius